

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

De Perfectionibvs Moribvsqve Divinis Libri XIV

Lessius, Leonardus

Antverpiae, 1620

Cap. IV. Quo modo Deus creaturis cooperetur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-46817](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-46817)

lectui & voluntati possit immediatè supernaturales actus immittere, &c. Quintò, Quomodo actionem ignis Babylonici suspendit in pueros, non in regios ministros: quomodo Dominus se ad spectui Iudæorum subtraxerit, &c.

Quartò, Accedit, quòd ipsum *operari & producere* sit res valde mirabilis, adeò vt aliqui Doctores negauerint creaturam posse aliquid propriè producere, putantes Deum omnia operari ad præsentiam creaturæ. Ita senserunt aliqui, quos tacito nomine refert S. Thomas 1. p. q. 105. a. 2. quam sententiam Petrus de Alliaco, & Gabriel in 4. d. 1. q. 1. a. 3. dub. 3. putant probabilem. In omni enim operatione prædicatur aliquid ex nihilo; quia id quod producitur, antea nihil erat. hoc autem videtur excedere vires creaturæ, estq; ingenio humano inexplicabile. Verùm nullo modo neganda est creaturis vera efficientia: alioquin frustra illis vires datæ essent, frustra variis organis instructæ. Imò si generatim hæc sententia intelligatur (sicut intelligi debet, cum omnium causarum secundarum eadem sit ratio) tolletur libertas arbitrij, & cõsequenter meritum & peccatum, cælum & infernus; & Deus omnium malorum solus erit auctor. Dicendum igitur, creaturam posse operari & producere non solam, sed concurrente & adiuuante causa prima, cui primò & per se ipsum *esse* in quouis effectu respondet, vt multis locis docet S. Thomas 1. p. q. 8. a. 1. & q. 45. a. 5. & in 2. Sent. d. 1. q. 1. art. 4. & alibi. Denique, hæc sententia media est inter duas extremas; quarum altera affirmat, solum Deum effectus causarum secundarum producere; altera, solam creaturam. Dicimus enim, vtrumq; concurrere, & physicè in effectum influere; ita vt causa secunda verè & propriè effectum producat, non tamè absq; ope & auxilio Dei. Hinc sequitur, sicut nulla creaturæ fieri potest, quæ non dependeat ab influxu Dei in existendo: ita nulla fieri potest, quæ non dependeat ab illius influxu in operando. In vtroque enim æquè eget influxu Dei propter essentialem ordinem & dependentiam ab ipso, qui est omnium esse, omnium vigor.

CAPVT IV.

Quo modo Deus creaturis cooperetur.

*Quo modo
Deus coope-
retur rebus
suo concursu
generali.*

OSTENDIMVS Deum omnes causas creatas in operando iuuare; nunc breuiter explicandum, quomodo hanc opem conferat. qua de re plurima dici possent, de quibus alibi ex professo satis actum.

actum. Itaque nunc absque vlla disputatione vel refutatione sententiae contrariae, statui simplici modo veritatem declarare. Suppono, *concursum generalem* Dei nihil esse aliud quam benignam & suauem Dei cooperationem, qua singulis rebus accommodatè ipsarum naturae cooperatur, vna cum ipsis influendo immediatè in earum effectum. Et si enim causae secundae sint sufficientes & totales in suo ordine, absolutè tamen non sunt totales, sed quali partiales, egentes adminiculo causae primae, ita vt ex causa prima & secunda vna totalis & omnino integra causa, nullius alterius opis indiga, constituatur.

Sicut igitur partiales causae eiusdem ordinis altera non agit in alteram, nec determinationem aliquam prauiam altera alteri imprimit, sed simul omnino & dependenter à mutua cooperatione influunt immediatè in effectum (vt patet his exemplis. Primò, quando duo trahunt nauem, vel leuant aliquid pondus: Secundò, quando potentia^a visiva vna cum specie visibili producit visionem: Tertio, quando intellectus^b vna cum specie intelligibili intellectionem: Quarto, quando voluntas vna cum habitu charitatis dilectionem supernaturalem, &c.) ita quando Deus concurrat concursu generali cum causa secunda, non agit in illam, nec vllam prauiam motionem, impulsam, vel determinationem illi imprimit; sed simul agit cum illa, ita vt vtraque causa cum mutua dependentia immediatè in effectum influat, non secus ac si causae partiales essent. Et quamuis Deus possit solus totum effectum producere, tamen quando cooperatur causae secundae, non adhibet tam fortem & plenum influxum, sed modicum & veluti partialem, vt creatura etiam in agendo suas partes relinquat. Sicut cum vir robustus iuuat puerum in onere portando, ita se accommodat, ita temperat suum auxilium, vt puer etiam aliquid conferat; sic vt oneris gestio ab vtroque partialiter procedat.

Rursus, sicut cum causae partiales eiusdem generis concurrunt ad eundem effectum in exemplis praedictis, non est putandum, hanc partem effectus fieri ab hac causa partiali, illam ab illa (nam multi effectus sunt omnino simplices, vt patet in visione, intellectione, volitione) sed totus effectus secundum omnes suas partes est à singulis causis partialiter influentibus, & veluti dimidiatas vires dimidiatosque influxus conferentibus. Eodem modo cum causa prima & secunda concurrunt, non est existimandum, aliam partem effectus, aut alium gradum esse à causa prima, alium à secunda:

*Explicatur
exemplo cau-
sarum par-
tialium.*

*a^b Hec intel-
lige iuxta sen-
tentiam pro-
babilem eo-
rum qui po-
nunt species
visibiles &
intelligibiles
effectiue cu
potentia con-
currentes.*

*Totus effe-
ctus est à sin-
gulis causis
partialibus.*

cunda: sed totum quoad omnes partes & gradus esse à prima, & totum à secunda; utraq; causa veluti partialem influxum præbente. Sicut tota visio est à potentia visiva, & tota à specie visiva: totus actus charitatis à voluntate, & totus ab habitu supernaturali: totus motus navis, totusq; impetus illi impressus ex quo motus sequitur, est ab hoc trahente, & totus ab illo. Sicut enim tota vis necessaria ad productionem effectus potest esse in vna re, ita potest interdum esse veluti diuisa in duobus: & tunc illa duo erunt causæ partiales, & constituent vnā causam integram. Pari modo influxus vnius causæ potest interdum esse ita plenus, vt sufficiat ad productionem effectus; interdum ita tenuis, vt nihil valeat nisi influxus alterius causæ ei sit coniunctus. Talis est vis & influxus omnis creaturæ sub Deo.

Hi concursus non sunt res distinctæ.

Hinc patet, concursus Dei non esse rem aliquam distinctam à concursu causæ secundæ, cum vnum eundemque simplicem terminum habeant: sed productio vnius eiusdemque rei, vt est à Deo, dicitur concursus Dei; vt est à causa secundæ, dicitur concursus causæ secundæ. Itaque solum distinguitur per respectum & dependentiam à causa. Idem cernitur, quotiescumque simplex effectus à duabus causis partialibus procedit. *Productio* enim rei non distinguitur ab ipsa re producta, sed est ipsa res spectata vt in fieri, seu vt dependens in primo instanti à sua causa. Quare cum in re producta non sit aliqua distinctio realis, neque in ipsa productione, aut inter ipsos concursus vlla distinctio realis erit.

Quid productio.

Singulis causis partialibus aliquid in effectu respondet.

Semper tamen quando plures causæ partiales, vel quasi partiales, ad eundem effectum concurrunt, singulis respondet aliqua propria ratio formalis in effectu, quæ per se primò in talem causam sit referenda; verbi gratia, cum potentia videndi vnà cum specie visibili producit visionem albi, in illa visione multa considerari possunt, vt, quòd sit talis speciei, quòd sit visio, quòd actus vitalis, quòd hîc & nunc fiat. Et quidem quòd illa visio sit talis speciei, id est, quòd potius sit albi quàm nigri, habet à specie visibili; quòd sit visio potius quàm auditio, vel alterius potentie operatio, habet à potentia videndi; quòd sit actus vitalis, habet ab anima, siue à potentia, vt est vis animæ; quòd hîc & nunc fiat, habet à libertate voluntatis, vel quia contingit hîc & nunc applicari obiectum. Simili modo quòd dilectio Dei sit supernaturalis, habet à gratia præueniente, vel habitu charitatis; quòd sit dilectio potius quàm actus alterius speciei, habet à libertate voluntatis determinantis se
potius

potius ad hanc speciem, quàm ad aliam; quòd sit actus liber, similiter habet à libertate voluntatis se pro hoc tempore & loco determinantis.

Pari modo, quia causa prima & secunda concurrunt veluti causæ partiales, assignandum est aliquid in effectu quod utriusque proprie respondeat. Quæ cum Deus concurrat ut causa prima & maximè vniuersalis, ei respondebit tamquam proprius effectus in re producta, illa ratio quæ maximè est vniuersalis: effectus enim vniuersales attributione, referendi sunt in causas vniuersales causalitate; maximè autem vniuersalis est ratio essendi: hæc igitur in omnibus rebus proprie & per se primò est à Deo. quod etiam multis locis alta mente tradit S. Thomas, ut supra num. 14. ostensum, neque rectè à quibusdam oppugnatur. Rationes verò particulares referendæ sunt in causas secundas, ut ex prædictis exemplis constat. Itaque quòd res illa quæ producta est, sit aliquid particeps esse & essentia, & consequenter, vnitatis, veritatis, bonitatis, habet per se primò à causa prima; quòd autem sit talis speciei vel generis potius quàm alterius, per se primò habet à causa secunda.

Quid causa prima, quid secunda respondeat in effectu conueni.

Constitutio 5. ex. 2. de concursu Dei.

Non ladi libertatem.

18 Ex his patet Primò, Per concursum Dei nullo modo ladi libertatem; quia non est influxus aut impressio in voluntatem ut ipsa est agens, nec villo modo præuenit influxum liberum voluntatis in actum; sed eum comitatur, ita ut simul cum influxu voluntatis sit vna simplex & immediata productio actus volitionis aut nolationis, &c. Vnde non magis adfert necessitatem voluntati quàm concursus habitus supernaturalis. Sicut enim habitus ita coniunctus est voluntati, ut eius influxus in actum sit in potestate voluntatis: ita Deus se eo modo voluntati accommodat & coniungit, ut concursus & influxus eius sit in voluntatis potestate. Cum enim intimè sit præsens rebus omnibus, easque suo substantificò influxu conferuet, omnibus esse & vigorem impertiens; non est ei difficile ita se illi attemperare, ut vnà cum illis operetur, easque iuuet.

19 Patet Secundò, Concursui diuino non esse imputandum quòd actus sit prauus, vel talis speciei, ut si rationis vsus adsit, non nisi prauus esse queat: quia concursus diuinus quatenus à Deo est, non tendit ad talem speciem actus, sed potius ad opus bonum; nam in eum finem à Deo datur: sed concursus voluntatis illum determinat & restringit contra intentionem Dei ad illam speciem; sicut vis quæ est in semine, suo influxu flectit & restringit influxum

Concursus Dei generalis non est causa cuius sit huius vel illius speciei.

solis ad hanc vel illam speciem plantæ producendam. Quare non est dicendum simpliciter, affectum furti, fornicationis, homicidij, odij esse à Deo, vel Deum esse causam & auctorem talis affectus, vel talis actus positiui, secundum suam speciem considerati. Talis enim modus loquendi denotat intentionem vel causalitatem determinatam. atqui Deus actum illum non intendit in specie, nec cupit illum fieri, sed grauius prohibet: non enim solum odio habet & prohibet ipsam malitiam operis, sed etiam opus ipsum, cui necessario malitia in eo qui ratione utitur, connexa. Vnde etiam in tale opus non præbet influxum ex se determinatum ad speciem talis operis, sed indeterminatum; qui non sufficit vt simpliciter dicatur auctor illius operis. Hinc nemo Catholicus dixerit, Quod in me sit affectus adulterij, vel homicidij, id à Deo prouenit, Deus est mihi causa vel auctor talis affectus. Quam ob causam S. Augustinus expressè docet, tales motus & affectus non esse à Deo, nec Deum esse illorum auctorem; quia, inquit, talis motus peccatum est. vide illum lib. 12. Confessionum cap. 11. & lib. De perfectione iustitiæ, ratiocinatione quarta, vbi etiam dicit, tales motus *non esse res*, sed nec censendos in numero rerum, quando dicimus rem omnem esse à Deo, & Deum auctorem esse omnis rei. Possunt tamen huiusmodi locutiones admitti cum hac limitatione, vt dicatur esse à Deo *vt à causa vniuersali*, qui solum influxu generali ad illos motus cooperatur absque intentione talis motus, vt eruditè tradit Molina 1. p. q. 19. a. 6. disput. 3. Talis enim modus causandi non sufficit vt possit simpliciter dici causa vel auctor illorum motuum secundum propriam speciem. Nec obsistat quod Deus sit causa vniuersalis effectuum qui ab aliis causis fiunt, vt fructuum terræ, procreationis animalium, ventorum, &c. & tamen propriè dicatur illorum omnium auctor, & omnia illa facere ac producere: quia non solum est causa istorum vniuersali concursu, sed etiam peculiari virium ad hos effectus institutione. vnde etiam si non præberet concursum (vt volebat Durandus) nihilominus absolutè diceretur illorum auctor. secus est in re proposta: quia vires liberi arbitrij non instituit ad tales actus, nec præbet concursum vt tales actus fiant. Potest tamen dici auctor istius operis quatenus est res quædam, vel etiam vt est actus voluntatis in genere: nam concursus quem præbet Deus voluntati, per se primò tendit ad esse, & datur eo fine vt eliciatur actus aliquis vitalis à voluntate: datur enim concursus à Deo rebus singulis, vt operationes naturæ suæ

suarum consentaneas edant. Unde operationes illae ita in genere spectatae, & secundum genericam illam rationem sunt intentae à Deo, & Deus earum auctor dici potest. Haec de concursu, instituto nostro sufficient.

Tertio colligitur, quanta sit hac in re Dei benignitas, qui ne creaturae iam factae remanent inutiles, & tamquam mortuae, omni sensu, motu, vigore, energia destitutae, benignissimè se illis applicat, illas ad omnes actiones iuvat, illis ubique cooperatur, & cum illis assidue dies noctesque veluti laborat, idque hominis potissimum causa, propter quam tota creatura corporalis est instituta.

Quarto, quanta sit creaturae ad Deum subiectio, quanta in omnibus dependentia. Nam ratione necessitatis huius concursus, nihil omnino nec boni nec mali sine singulari Dei nutu fieri potest: & omnes causae creatae à suis functionibus absque vlla vi, solo concursu denegato, suavissimè impediri possunt.

Quinto, causas omnes secundas triplicem habere à prima dependentiam. Primo, ratione virium acceptarum. Secundo, ratione assiduae conseruationis. Tertio, ratione concursus. Nemo igitur in seipso gloriatur, nemo suam sapientiam, potentiam, virtutem, robur iactet, cum etiam in minimis à Deo pendeat, & sine ipsius ope, ne manum, quidem mouere queat.

CAPVT V.

De praedestinatione seu decreto diuino.

20 **T**ERTIVS actus pertinens ad gubernationem est *praedestinatio* seu *decretum*. Est autem *praedestinatio* Dei, (Graeci *προορισμος* vocant) aeternum Dei decretum, quo statuit ut aliquid fiat in tempore siue à se, siue à creatura. Itaque est actus internus & liber diuinae voluntatis, respiciens obiecta quae extra Deum. Verum ut respicit primam rerum originem & conditionem, non pertinet ad gubernationem, neque inter actus gubernationis censeri debet, sed ad primam institutionem, qua ea quae gubernanda sunt, instituuntur: eiusque opus externum est *creatio*. Sed ad gubernationem pertinet quatenus extendit se ad ea quae postea circa creaturam, vel à creatura agenda sunt.

Notandum autem est, longè aliter esse praedestina, quae initio mundi à Deo sunt creata & instituta, aliter quae successu temporis